

Veräjänpellon ala-asteen 4. lk LEPPÄVAARAN VALLEILLA

Leppävaara -seuran julkaisu 1990

Veräjähellon ala-asteen 4. lk

L E P P Ä V A A R A N V A L L E I L L A

Leppävaara-seuran julkaisu 1990

S I S Ä L L Y S

Lukijalle	1
Raportti Leppävaarasta, Jenni	2
Valliretki, Mikko P	3
Retki valleilla, Lena	4
Retki valleilla, Heidi	5
Ääniä työmaalta, Pietari	6
Vallit, Seppo	10
Seikkailu valleilla, Katri	14
Valliretki, Johanna K.	15
Leppävaaran vallit, Johanna T	16
Leppävaara, Vilhelmina	17
Leppävaaran vallit, Liisa	18
Vallit, Lena	19
Leppävaaran linnoitukset, Sami	21
Sota, Eero	22
Army, Timo	23
Sota, Mika H	24
Sakut unohtavat jotain, Mikko P	25
Taistelu Nupukiven kalliolla 1-2, Mika S	26
Nupukiven taistelu, Juho, Jukka ja Jussi L	28
Nupukivenkallio vuosi 1915, Juha	30
Sota, Jussi L	31
Kapteeni, Mikko S	32
Taistelu, Antti	32
Sota valleilla, Jussi K	33

Julkaisija:

Leppävaara-seura - Alberga-sällskapet ry

Harakankuja 6 G 47

02600 Espoo p. 518 110

Julkaisun toimittaja:

Arja Salmi

Painopaikka:

Purhosen kirjapaino, Helsinki

Painosmäärä:

3000 kpl

Valokuvat:

Kansikuva: Leppävaaran valleilla 1918, Espoon kaupunginmuseo 467:122

Sivulla 9: Linnoitustykki Leppävaarassa, Espoon kaupunginmuseo 467:105

Avustukset:

Espoon museo- ja kotiseutulautakunnan projektiavustus 1990

Eräänä kauniina perjantai-aamuna, kun vielä ruska oli parhaimmillaan, lähdimme valliretkelle Veräjapellon ala-asteen 4-luokkalaisten ja opettaja Leena Saaren kanssa. Halusimme perehtyä aikaan noin 75 vuotta sitten, jolloin Leppävaaran valleja rakennettiin. Tarkoitus oli tutkia, mitä vanhoista linnoituksista itseasiassa on vielä jäljellä ja millaista merkitystä niillä voisi olla meidän ajanamme.

Ennen kallioille kapuamista juttelimme luokassa siitä, millaista elämä vuosisadan alun Leppävaarassa vallityömaan ympärillä on ollut. Euroopassahan riehui ensimmäinen maailmansota. Venäjän keisari halusi rakennuttaa Helsingin puolustukseksi mahtavaa varustusta. Rakentamisen merkitystä ihmeteltiin yleisesti. Kysehän oli valtavasta projektista: suurimmasta milloinkaan toteutetusta hankkeesta näillä seuduilla. Leppävaaraan nykyisen Maxin paikalle nousi tuhatpäiselle vierastyövoimalle telttaleiri. Leivästä ja muista elintarvikkeista oli huutava pula. Työt linnoituskukkuloilla kuitenkin edistyivät. Mutta maailmansota loppui, eikä varustuksia tarvittukaan. Suomi itsenäistyi. Syttyi kansalaissota. Saksalaiset marssivat Helsinkiin. Leppävaarassa punaiset olivat asemassa Nupukivenkalliolla. Käytiin tosi taistelu. Punaiset joutuivat perääntymään, mutta vallit jäivät.

Leppävaarasta ja varsinkin Mäkkylästä löytyvät itseasiassa edustavimmat jäännökset noilta ajoilta. Pari vuosikymmentä sitten vallit suojeltiinkin muinaismuistolain nojalla.

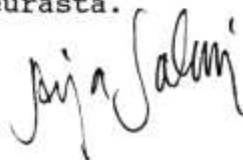
Luokasta lähdimme Nupukivenkallion ja Laturinkallion maastoon tutkimaan vallien jäännöksiä, eli mitä esim. suojahuoneista, bunkkereista, tulipesäkkeistä, juoksuhaudoista ja muista varustuksista on vielä jäljellä. Mukana meillä oli Espoon museon kirjaset, joista saimme tarkkoja asiatietoja kunkin tukikohdan rakenteesta ja varustuksesta.

Retkemme jälkeen oppilaat ovat koulussa piirtäneet ja kirjoittaneet näkemästään ja kokemastaan. Siitä syntyi tämä julkaisu. Olen koonnut työt löyhästi aiheen mukaisiksi kokonaisuuksiksi. Osa piirroksista on alunperin värillisiä. Valitettavasti mustavalkoinen painoasu ei tee niille oikeutta.

Valleilla saimme ikäväksemme todeta, että ympäristö, varsinkin Nupukivenkalliolla, on suursiivouksen tarpeessa. Kun Leppävaara-seura seuraavaksi järjestää siivoustalkoot toivon, että voimme tehdä puhdasta jälkeä oikein isolla porukalla. Ehkä silloin myös löytyy se muistokivi, josta kerrotaan eräässä tarinassa julkaisussamme.

Eipä sitten muuta kuin piristäviä lukuhetkiä lasten tekemän kotiseutujulkaisun parissa. Toivottavasti se antaa itse kullekin virikkeen lähteä vallikävelylle ja palauttaa mieliin vanhoja tapahtumia. Lisätietoja valleista löydät kirjastosta ja Espoon museolta tai kysy vaikka Leppävaara-seurasta.

Leppävaarassa 31.1.1991

R A P O R T T I   L E P P Ä V A A R A S T A   20.9.90

Toimittajamme kävivät Leppävaaran valleilla. Suurin osa muinaisjään-
nöksistä on säilynyt, vain muutama on sortunut. Törkyä on vaikka
millä mitalla. Eivätpä taitaisi pienet siivoustalkoot olla pahitteek-
si. Ja louhoksiin on heitetty jos jonkinmoista törkyä.

Vallit voisi siivota oikein kunnolla ja niistä voisi tehdä oikein
kunnan nähtävyyksiä. Onhan ne sentään ensimmäisen maailmansodan
jäännöksiä.

Muut paitsi Nupukivenkallio rakennettiin turhaan, sillä muita
valleja ei tarvinnut käyttää kertaakaan. Nupukivenkalliotakin käytet-
tiin vain kerran. Silloin suomalaiset yrittivät estää saksalaisia
tulemasta Suomeen, mutta ikävä kyllä epäonnistuivat.

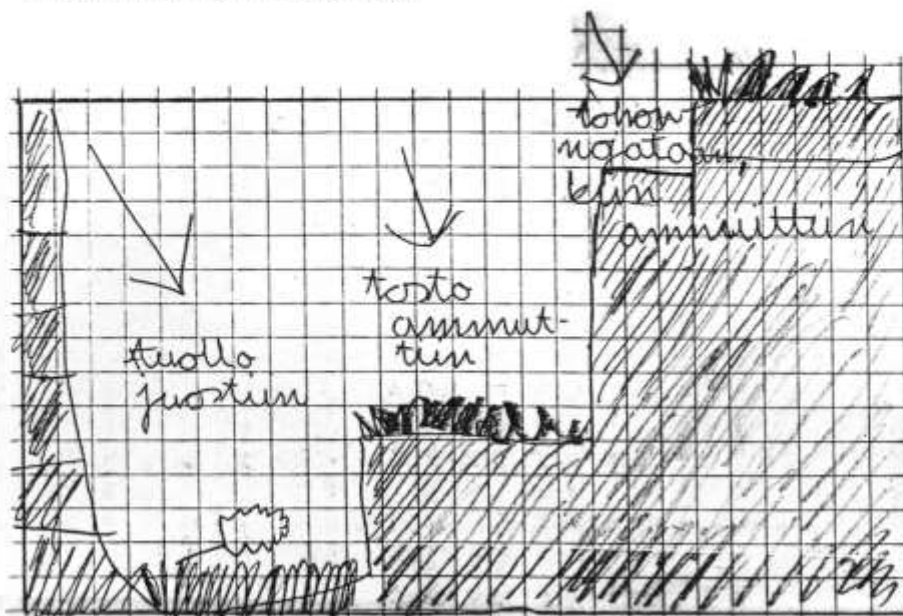
Silloin kun Venäjän tsaari rakennutti valleja oli Leppävaarassa
vain 300 - 400 asukasta. Tuli vaikeuksia minne 1500 vallinrakentajaa
mahtuivat asumaan. Leppävaaran Maxin paikalle tuli iso telttakylä.
Kiinalaiset eivät suostuneet asumaan teltoissa, vaan rakensivat
metsään multamajoja.

Suomenlennankin linnoitukset on tsaari rakennuttanut. Espoon
kaupungilla on ollut jo yli 10 vuotta suunnitelmana rakentaa valleille
puisto. Puistossa olisi erilaisia leikkipaikkoja, penkkejä, polkuja
ja istututuksia. Suunnitelmaa ei ainakaan toistaiseksi ole toteutettu.

Vallien rakennusta johti aika arvostettu Engalitcheff. Hän asui
huvilassa Leppävaarassa suunnilleen siinä, missä Kehä I-tie ylittää
rautatien.

Valleille ei saa rakentaa mitään ilman museoviraston lupaa. Valleil-
la kannattaa käydä katsomassa, sillä siellä on aika harvinaisia
kasveja ja siellä on hyvä tutkia luontoa.

PIDÄ VALLIT SIISTINÄ!

Kuvat Jenni
Liljavarista

VALLIRETKI

Lähdimme eräänä perjantaina tutkimaan valleja. Ensin menimme Nupukivenkalliolle. Siellä oli syviä kuiluja, jokainen noin 5 m syvä. Ei siis kannattanut mennä ihan reunalle.

Vallit rakennettiin sen takia, koska Venäjä pelkäsi, että saksalaiset hyökkäisivät Suomen kautta Pietariin. Linnoituksia rakennettiin vuosina 1914 - 1917. Linnoituksilla ei koskaan taisteltu, paitsi Nupukivenkallioilla.

Nupukivenkallioilta lähdimme Vallikallioille. Näimme siellä jo harvinaiseksi käyneen kalliokielen.

Espoon kaupungilla on myös yli 10 vuotta vanha suunnitelma, että valleille tehtäisiin puisto.

Valliretkellä oli todella mielenkiintoista nähtävää. Ikävää oli se, että valleja on roskattu aika paljon.

Vallit tänään

R E T K I V A L L E I L L A

Olimme retkellä valleilla Arja Salmen johdolla. Tutustuimme valleihin ja kaivoksiin, joista on louhittu katukiviä Helsinkiin.

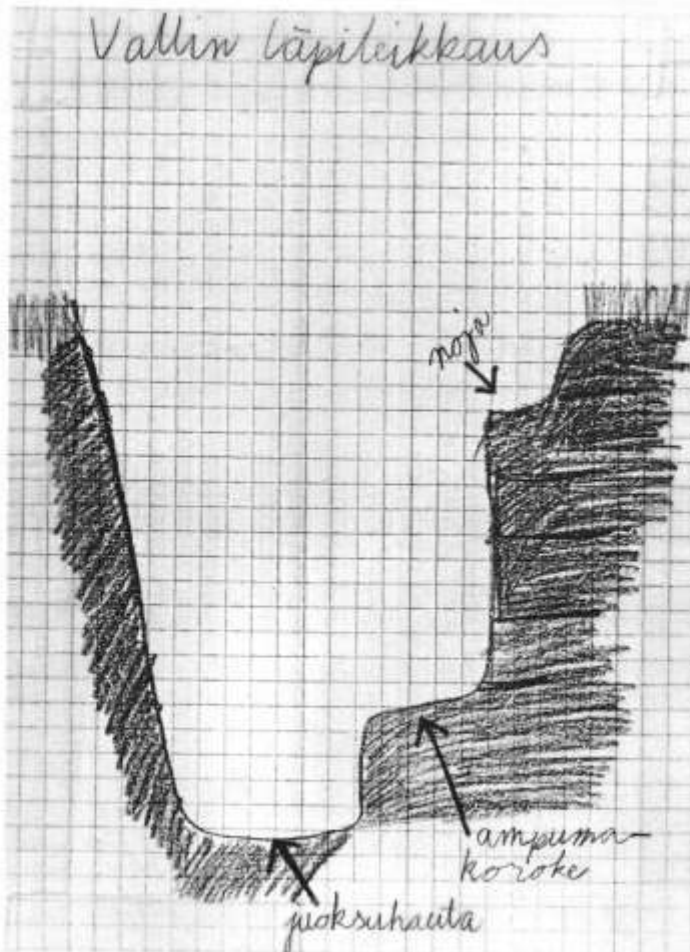
Linnoituksia rakennettiin vuosina 1914 - 1917, sillä Venäjän Tsaari pelkäsi niin kovasti, että saksalaiset hyökkäisivät Helsinkiin ja sieltä käsin Pietariin, joka on nykyinen Leningrad.

Helsingin ympärille rakennettiin linnoitusketju laajaksi kaareksi. Merellekin rakennettiin merilinnoituksia. Esimerkiksi Suomenlinna on semmoinen paikka.

Näitä rakennustöitä johti ruhtinas Engalitcheff. Ruhtinas Engalitcheff asui leppävaaralaisessa huvila-asunnossa suurinpiirtein siinä, missä Kehä I-tie ylittää rautatien. Ruhtinaan talo on jo purettu.

Valleja ei koskaan käytetty sotimiseen, paitsi Nupukivenkalliota. Vallien rakennustyömaalla sattui usein pahojakin onnettomuuksia, sillä dynamiittia ei oikein osattu vielä käyttää.

Valleja rakennettiin hyvin alkeellisilla työkaluilla.

- LENAN PIIRROS

R E T K I V A L L E I L L A

Lähdimme valleille aamulla koko luokan kanssa. Arja Salmi opasti meitä valleilla. Ensin kävelimme koulun taakse ja siellä oli yksi metsä. Tutkimme siellä olevia valleja sekä muita suojia. Näimme kolme syvää räjäytettyä kuoppaa.

Sen jälkeen kävelimme toiseen metsään, joka sijaitsi Porarinkadun lähetyvillä. Sieltä löysimme myös valleja. Joskus minä ja 3-luokkainen Matilda olimme siellä metsässä leikkimässä, koska asuimme ihan metsän vieressä ja Matilda asui samassa talossakin kuin minä.

Sen jälkeen tulimme kouluun.

Unohdin kertoa, ettemme ihan heti lähteneetkään aamulla valleille, vaan Arja kertoi meille vähän ennen lähtöä, mitä ja minkälaisia ihmisiä oli.

Arja kertoi suunnilleen näin: Leppävaarassa on hyvin säilyneitä linnoitusrakennelmien osia ensimmäisen maailmansodan ajoilta. Linnoituksia rakennettiin vuosina 1914 - 1917. Venäjä, johon Suomi vielä silloin kuului pelkäsi että saksalaiset hyökkäävät Suomen kautta Pietariin. Siksi Venäjän tsaari rakennutti linnoitusketjun.

Nyttemmin linnoitukset ovat lailla suojeltuja muinaismuistoja, joka tarkoittaa sitä, että alueelle ei saa rakentaa mitään ilman museoviraston lupaa. Meillä on siten oma ulkoilmamuseo Leppävaarassa.

Espoon kaupungilla on myös yli 10 vuotta vanha suunnitelma, jonka mukaan valleille tehtäisiin puisto. Toistaiseksia alue on vielä luonnontilassa.

Maxin kohdalla oli iso telttakylä, jossa vallien rakentajat asuivat. Ruhtinas nimeltä Engalitcheff johti rakennustöitä. Venäläisten sotilaiden ja suomalaisten työmiesten lisäksi rakennustöihin käytettiin kiinalaisia, kirgiisejä, tataareja ja muita. Vallit rakennettiin aika alkeellisilla työvälineillä.

- LENAN PIIRROS

Ä Ä N I Ä T Y Ö M A A L T A

- Hei kersantti, joku on myynyt meille mutaa sementtinä.
 - Voi hitto, tämä on jo toinen kerta, kun menette siihen lankaan!
 - Mitä tänään on määrä tehdä?
 - Katsotaanpa ... tykit asetetaan paikoilleen. Komentakaa miehet töihin!

Myöhemmin:

- Hei, mitä tämä tummanpunainen pötkö on?
 - En muista, sen on keksinyt Alfred Nobel.
 - Olikos se se sikarin keksijä?
 - Taisi olla ... minäpä maistan sitä.
 - Onpa tässä sikarissa outo käry ...
 - Hei siellä! Mitä te pelehditte dynamiitin kanssa?
 - Ahgs !

Toisella puolella:

- Kylläpä ne pitävät kovaa meteliä ...

Samaan aikaan keittiössä:

- No niin! Menu on siis: kiinalaisille sammakoita, tataareille karpässieniä, kirgiiseille poron maitoa hapatettuna vuorisuolalla, suomalaisille puunkuoripuuroa ja insinöörille paahtopaistia.
 - Kehtaavatkin väittää, että olemme ruoka-asioissa puolueellisia!

Illalla:

- Hohhoijaa, on aika mennä nukkumaan ...
 - Hei siellä! Sinut määrätään yöttöihin.
 - Mmitä! Minähän työskentelin koko päivän!
 - Niin, mutta haukottelit työaikana.
 - Saisinpa käsiini sen tyyppin, joka vodkan avulla houkutteli tähän hommaan! Hän ei maininnut mitään siitä, että tästä pitää maksaa!

Helppoa ei ole työnjohtajillakaan: Yksi melkein tuli hulluksi, kun työläiset asensivat tykin väärinpäin... Rakennustaitokaan ei ole kovin hyvin kouluttua: yksi rakennus sortui insinööri kun nojasi siihen!

Telttakylä on oikea kiristäjien paratiisi: Telttoja viedään ja palautetaan maksua vastaan. Muutenkin saa pitää huolta vähistä tai useista tavaroistaan. Engalitcheffkin huomasi talonsa kadonneen ...

Lopulta linnoituksille tuli käyttöä. Goltzin saksalaiset yrittivät Nupukivenkallion kautta Helsinkiin. Engalitcheffin lausunto: "Eivät ne läpi pääse!" Sen tehokkuutta laimensi melkoisesti kranaatti, joka lensi heidän omasta, väärinpäin asetetusta tykistä, suoraan Engalitcheffin komentoparakkiin.

Tällä välin jatkettiin töitä taisteluista huolimatta. Vallihaudas- sa miehillä oli tekemistä väistellä luoteja ja kranuja. Useimpien eväät olivat pilantuneita, joten niillä heitettiin saksalaisia. Yksi jopa kuolikin ruokamyrkytykseen (siis saksalainen).

Engalitscheff oli niin hermostunut, että heitti juuri sytyttämänsä sikarin toisensa jälkeen ikkunasta. Eräs työläinen oli ikkunan alla nappaamassa ne itselleen.

Muallakin oltiin hermona: työnjohtajat veistelivät tikun sijasta sormiaan. Eräät käyttivät tilaisuutta hyväkseen ja pöllivät työnjohtajilta lompsat.

Työläiset taas olivat liiankin huolettomia: kokki yritti saada luoteja kattilaan, herneistä kun oli pulaa ... Eräs (melko likinäköinen) työläinen taas luuli luoteja mustikoiksi ja yritti napata niitä. Onnistuikin lentäen taivaaseen.

Huomattiin, että linnoitukset eivät olleetkaan niin varmoja kuin oli luultu: Goltzin pojanpoika ampui ritsalla erään linnoituksen tomuksi ...

Saksalaistenkaan puolella ei kuri ollut kovin hyvä. Golzin täytyi olla maailman rauhallisin saksalainen ...

Takaisin punaisten aseisiin: Majoitusmestari ei ollut kovin suosittu mies. Yksi hänen kuritoimenpiteitään oli sahata kuorsaajan sängyn jalat poikki ja syöttää sahanpurut kuorsaajalle. Lisävälineinä oli mm. naakeli.

Mutta ei miehistökään ollut aivan puhdasta väkeä, osa kun oli rangaistusvankeja. Useat oli tuomittu aivastamisesta.

Varsinainen tuho syntyi, kun kranu osui viinavarastoon, se kun oli varsin tulenarka. Lisäksi viinavaraston palo masensi miehistön.

Useat tykit toimivat vain lujan potkun jälkeen. Useat olivat vuodelta 1898! Punaiset joutuivat vetäytymään asemasta toisensa jälkeen. Saksalaiset kompastelivat nukahtaneisiin punaisiin.

Saksalaisten ongelmat olivat tyystin toiset kuin punaisilla: Saatuaan viinavaraston sotasaaliiksi, upseerien oli hyvin vaikea estää miehiä ryyppäämästä.

Myöskään valmennus ei ollut kaikkein parasta. Kranaatinheitin oli kovin mutkikas ja niipä sitä ei osattu käsitellä kovin ammattitaitoisesti. Eräs oli sekoittanut sytytystulpan ja varmistimen: puhdistessaan kranaatinheitintä, hän käynnisti sytytystulpan, jota luuli varmistimeksi. Siitä syntyi sievä pamaus! Sääli vain, että se meni väärään suuntaan ...

Punaiset etsivät syitä menetyksiinsä - syy: Engalitscheff oli saunassa eikä ole antanut käskyjä. Tällä välin sotamies Antikainen pelaa pasianssia. Sotilas Toivo vuolee puupalasta ja sotamies Wille polttaa tupakkaa ... Mahtava sotilaskuri, eikö vain ?

Tällä välin ruokalassa valmistettiin "herkkuruokaa". He olivat juuri joutuneet nitistämään vanhan kollikissan saadakseen pihvin insinöörille, joka muutoin peruttaisi kokin viikkoisen karkkipussin.

Mutta entä miehistön muonitus? Edellä on jo paljastettu ruokareseptit.

Entä henkilöstön mielipiteet? Useimmat kommentit koskivat lähinnä "lyijymyrkytystä" tai "oksentamista" ynnä muuta sellaista.

Tappeluita oli makuuparakissa sangen vilkkaasti ja tiheästi. Lisäksi siellä pyöri oikea tupakan musta pörssi: sikari maksoi 10 kopeekkaa, vaikka se ei ollut kovin hyvää laatua ja niinpä kiinnijäänneet pakotettiin polttamaan oma varastonsa ... itse ...

Itse työ oli hyvin raskasta ja väsyttävää. Työnjohtajat simputtivat miehiä hyvin paljon.

Kaiken lisäksi parakeissa oli erittäin epähygieenistä ja leiri oli täynnänsä kulkutauteja. Eli varsinainen lepoleiri muihin verrattuna.

Entä työt sitten: Tykkien asentaminen oli niin monimutkista, että miehet eivät oikein tajunneet sitä. Leiristä oli turha etsiä mitään einsteinejä ... He eivät juuri ajatelleet nenäänsä pidemmälle.

Tässä eräs esimerkki:

- Hei siellä! Hae minulle piippu!

No mies pihisti Engalitcheffin kultahelaisen piipun. Oletettuaan työnjohtajaa varkaaksi Engalitcheff määräsi hänet supertykki "Tsekän" ensimmäiseksi kokeilijaksi. Kranaatin muodossa!

Ruudin käyttö ei ollut kovin taitavaa ja jokainen räjäytys oli riskialtis. Tämän tiesivät myös työläiset ja hyödynsivät tätä tietoa yrittäessään salamurhata majoitusmestarin, joka ei ollut suosittu mies, kuten edellä jo mainitaan.

Työläiset olivat kyllästyneet syömään sahanpuruja ja aikoivat posauttaa majoitusmestarin taivaan tuuliin. Erään työläisen oli määrä viedä viedä ruutitynnyri hänen sänkynsä alle. Mutta attentaatti epäonnistui, kun arvoisa työläinen jäikin majoitusmestarin yksityiskeittiöön syömään kermaleivoksia ...

He yrittivät uudelleen. Tarkoitus oli heittää dynamiittipötty huoneen ikkunasta sisään ... mutta he erehtyivät jälleen ja heittivät-kin valoraketin, joka, ei silti häikäisi majoitusmestarin pitkäksi aikaa ... Kiukuissaan tämä uhkasi syöttää kaikki Leppävaaran sahanpurut työläisille.

Mutta kun nämä sahanpurutoimenpiteet hankaloittivat suuresti töitä, (huom! kelaamme nyt aikaa ennen taisteluja!), lähetti Engalitcheff majoitusmestarin takaisin Pietariin supertykki "Volgan" avulla kuten työnjohtajankin edellä.

Sotilasoikeudessa huonot työntekijät tuomittiin vankeuteen, mutta heidän oli varsin helppo karata, sillä he olivat rakentaneet vankilat itse ...

Supertykkien "Volgan" ja "Tsekän" lataus oli hyvin vaikeaa - myös puhdistaminen. Kerran eräs mies meni putken sisään puhdistukseen sen ... samalla se laukaistiin ... hänen ruumiinsa löydettiin Bismarckin saarilta!

Työmailla oli melko ankeaa, joten jotkut tekivät muille joskus melko häijyjä temppeja. Muun muuassa eräs työläinen pihisti Engalitcheffin-

le tarkoitettuna hummerin ja pani sen kumppaninsa tyynyn alle ... Eräs työläinen pani Engalitcheffille sikarin ja otti oman itselleen ja jotta tämä hämääntyisi, vaihtoi ne uudelleen ... Kerran Engalitcheffin vaimo halusi minkkiturkin, johon Engalitcheff vastasi: "Kysyn keittiöstä, yksi pihvi enemmän tai vähemmän!"

Työnjohtajat olivat kohtuuttoman ankaria: mm. lomanhakija sai tylyn yllätyksen: loman sai, mutta ei leiristäpoistumislupaa. Joskus kyseistä tyyppiä ruoskittin ja pantiin syömään ruoska.

Sitten tulivat punaiset ja pieksivät Engalitcheffin samoinkuin työnjohtajat ja ottivat linnoituksen itselleen. Myöskin kokit hypitettiin pois työläisten toivomuksesta.

Kallioitten kukistuttua (jälleen taistelukentillä) punaiset olivat melko ankeita ja käynnistivät lynkkauskampanjan syöttämällä kokin muonia valkoisille sotavangeille tuottoisin tuloksin!

Sodan loputtua työläiset olivat jakaneet kaikki Engalitcheffin sikarit ja kinkut. Linnoitukset olivat täysin valmiit vasta sodan jälkeen.

Nykyään näistä tapahtumista on jäljellä enää muistokivi niille, jotka kuolivat ruokamyrkytykseen.

VALLIT

IDEA: SEppo
TAIDE: SEppo
TEKSTI: SEppo

Seppävaran vallit on rakennettu vuosina 1914-1917. Vallit rakennettiin koska Venäjä (johon Suomi silloin kuului) pelkäsi Saksan hyökkäävän Suomen kautta Pietariin nykyiseen Sainmaradiin. Valleilla ei taisteltu koskaan, paitsi Nupukiventakalla, jossa punaiset väijyivät ohimarsseja saksalaisia.

Sotilasinsinööri Engalicheff johti rakennus töitä:

Prigõvoimana käytettiin mm. kirgisejä, tataareja ja kiinalaisia:

Rakentajat asuivat telttäkylässä:

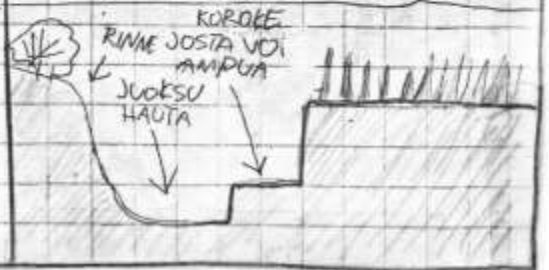
dynamiitin käyttö oli alkeellista ja vaarallista:

Leivästä oli kova pula ja esineitä vaihdettiin leipään:

Juokse haudan läpikäikkään:

Jokseruhaudat olivat
harkkokiini muurattuja:

**TÄSTÄ
ALKAA
TARINA:**

on yö, yössä
hiipi kaksi tummaa
hahmoa!

TÄMÄ
TARINA
EI OLE TOE-
N MUKAINEN

TAVOTONTA!
OLEMME
EKSYKSISSÄ!

AIVANI!

KAIVERREIAAN
PUUHUN MERKKI
ETEMME
EKS.

viiden tunnin
taivakuksen
jälkeen:

MITÄ
MIT?

KASO...

...TÄLLÄ PUUSSA
ON OUTO MERKKI!

pellolla nälin piestaris-
sa:

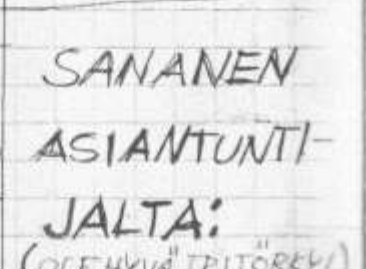
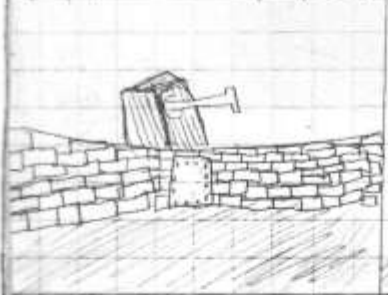

EN USEKO, LUOTAN
ENGALICHEFIN JA
NÄNEEN TYÖMIEHIINSÄ,
SIELLÄ ON VARMAN
SO HIEVUT
LIIANNOITUK
SET!

krumuk...!

valittajomaalla:

JÄLLEEN SANANEN ASIAANTUNTIJALTA.

(OLETASUVUÄ TRITÖRKY):

Oham...!
jätetään
tri röky
omaan arvoon,
ja katsotaan
mitä kahla
miestä:

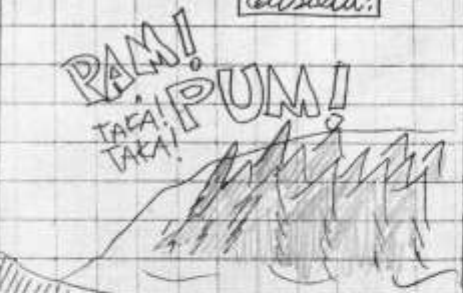
juuri kun rak-
rakasalaiset
marssivat Napukarun
kallion ohi...

...avioivat pummit tulen!

alkoi raivata
raivatu:

no missä ne
kaksi miestä ovat:

muutamaa kymmenen
ruutua myöhemmin:

ovatkohan nuo
henkilöt sepu-
erälle kunnit-
tomme henkilöille?

joka tapauksessa
tässä tarina
on:

LOPPU

S E I K K A I L U   V A L L E I L L A

Olen Heidillä yötä. Päätimme lähteä valleille yöllä. Pakkasimme mukaan Leenan, joka on Heidin ja mun kaveri. Otimme myös mukaan Lipen, joka on Leenan pikkusisko.

Sitten lähdimme valleille. Kävelimme kaksi kilometriä. Pysähdyimme ja leiriäydymme valleille.

- Lipellä on kartta, sanoi Leena.
Katsoimme sitä ja Lippe sanoi:
- Olemme Nupukivenkalliolla.

Rupesimme näkemään kivistä peikkoja ja sammalmättäissä mörköjä. Leena ja Lippe halusivat kotiin, mutta minä ja Heidi haluttiin nähdä ympäristöä. Otimme taskulampun ja lähdimme.

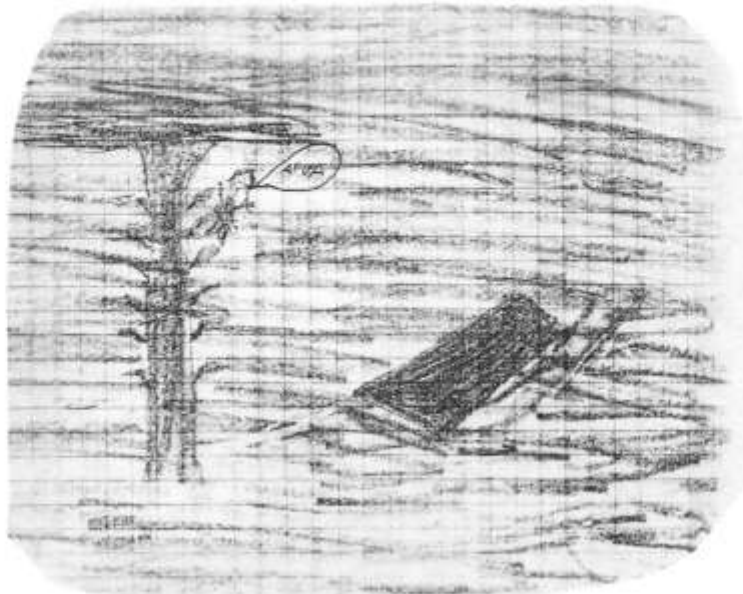
Leena meni puuhun tähystämään ja tarkkailemaan mahdollisia tulijoi-
ta. Kun Leena oli päässyt puuhun kauhealla vaivalla, niin hän pysyi
siellä vain hetken. Nääs hän putosi puusta niskaamme, ja pelästyimme
häntä niin, että olimme puolikuoliaita.

Lippe oli lähtenyt pakoon aikoja sitten. Etsimme häntä. Minä ja
Heidi vain nauroimme ja Heidi sanoi:

- Mitkä tohelosisarukset ! Ha-hah-ha-hah!
- Lällällääää! Lippe huusi ja juoksi karkuun.
Se oli kiva ajojhti.

Kun löysimme Lipen, hänellä oli syli täynnä kultaa. Leena meni
kateelliseksi, kun Lippe löysi aarteen. Leena lähti etsimään omaa
aarretta. Kun Leena palasi, hänellä oli syli täynnä sammakoita.

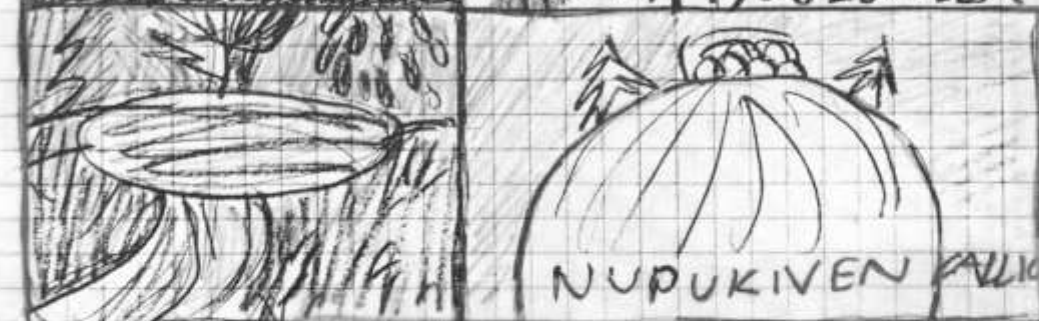
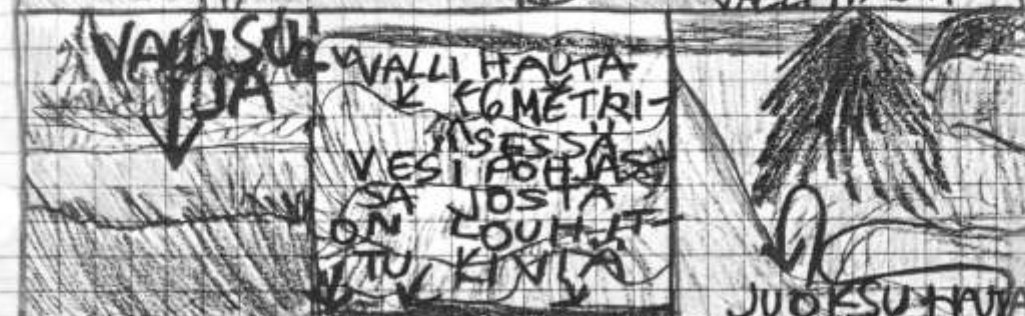
Lähdimme kotiin. Seuraavana päivänä Leena oli hyvin iloinen koulus-
sa, koska oli hyvää ruokaa.

Valli retki

Sohanna K

Linnoituksia rakennettiin vuosina 1914-1917. Rakennustöitä johti muhtinas Enga-liteff.

LEPPÄVAARAN VALLIT

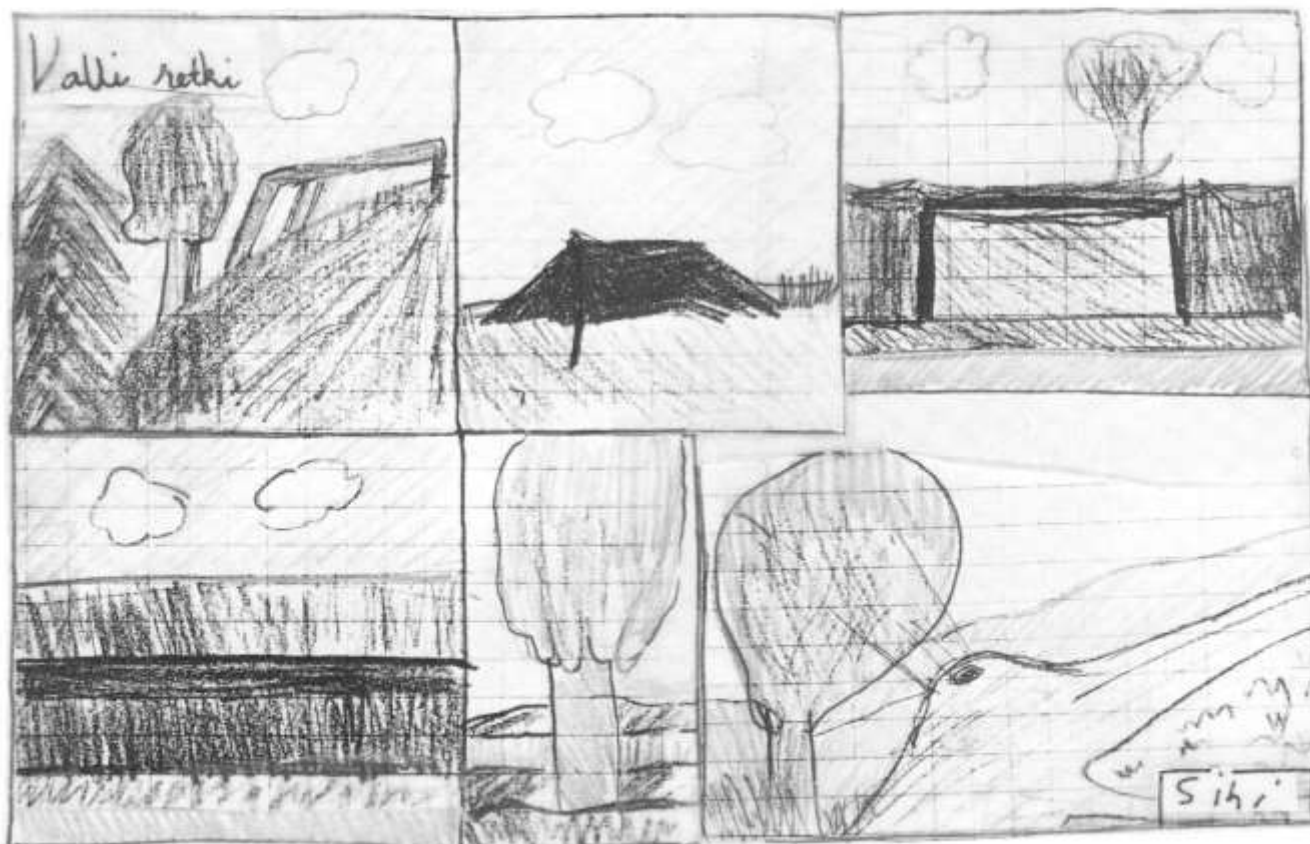
Leppävaarassa on hyvin säilyneitä linnoitusrakennelmeiden osia ensimmäisen maailmansodan ajoilta. Niitä rakennettiin vuosina 1914-1917 siksi, että Venäjä, johon Suomi vielä silloin kuului, pelkäsi, että saksalaiset hyökkäävät Suomen kautta Pietariin. Siksi Venäjän tsaari rakennutti linnoitusketjun. Merelle Helsingin edustalle rakennettiin merilinnoituksia.

Espoon kaupungilla on mm. myös yli 10 vuotta vanha suunnitelma, jonka mukaan valleille tehtäisiin puisto. Toistaiseksi suunnitelmaa ei ole toteutettu ja alue on luonnontilassa. Siellä onkin hyvä tutkia luontoa, sillä siellä kasvaa eräitä harvinaisiksi käyneitä kasveja, esim. kissankäpälää.

Rakennustöitä johti venäläinen sotilasinsinööri, joka oli arvostettu henkilö. Hänen nimensä oli ruhtinas Engalitcheff. Ruhtinaan talo on purettu jo kauan sitten.

Venäläisten sotilaiden ja suomalaisten työmiesten lisäksi rakennustöihin käytettiin kiinalaisia, kirgiisejä, tataareja ja muita sen ajan ihmisten mielestä aika pelottavankin näköisiä miehiä. Meidän on vaikea kuvitella, miltä vuosisadan alun leppävaaralaisista on tuntunut, kun kotinurkille on alettu rakentaa tykkiteitä, juoksuautoja, ammusvarastoja ja maisemaan ilmestyi kymmeniä tykkejä tai kun on pidetty sotaharjoituksia.

Maxin kohdalla oli iso telttakylä, jossa vallien rakentaja asuivat.

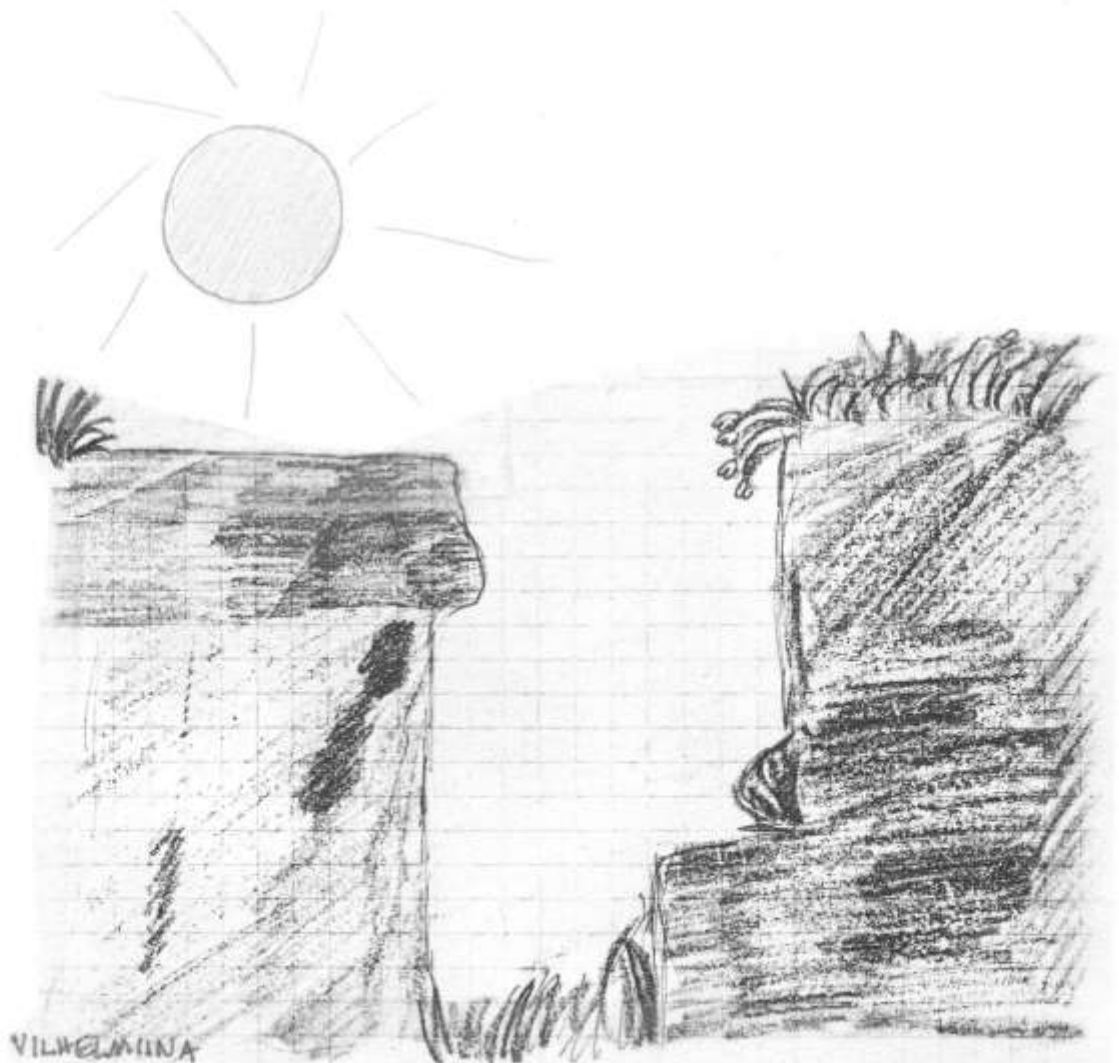

LEPPÄVAARA

Leppävaarassa on paljon linnoituksia ja valleja. Nimittäin vuonna 1914-1917 saksalaiset meinasivat hyökätä Pietariin (nykyiseen Leniniin), mutta Venäjän tsaari suunnitteli suunnitelman, joka oli tällainen: Helsingin ympäri rakennettaisiin suojamuuri. Suomi kuului vielä silloin Venäjälle. Merelle Helsingin edustalla rakennettiin myös linnoituksia ja mm. Suomenlinna kuului osana linnoitusketjuun.

Suojamuureja ja valleja oli myös suomalaisten työmiesten lisäksi rakentamassa kiinalaisia, kirgiisejä, tataareja ja myös muita miehiä. Miehet asuivat telttakylässä, mutta kiinalaisille teltat eivät kelvanneet, vaan he rakensivat metsiin majoja.

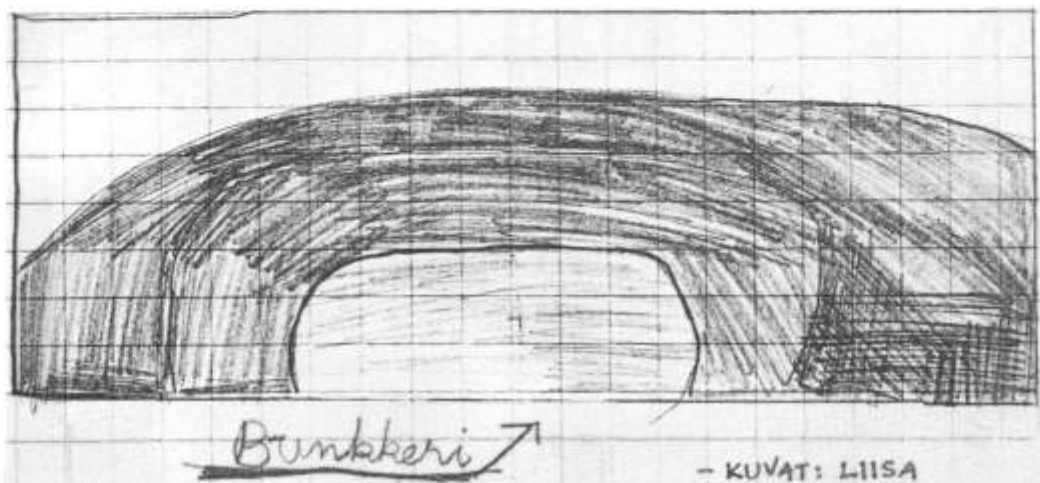
Nykyään vallit ovat kurjassa kunnossa. Valleissa on oleskellut kaikkea epämääräistä porukkaa. Ihmiset roskaavat luontoa ja pilaavat sitä samalla. Parin sadan vuoden kuluttua luonto on pilalla.

LEPPÄVAARAN VALLIT

Leppävaarassa on hyvin säilyneitä linnoitusrakennelmien osia ensimmäisen maailmansodan ajoilta. Linnoituksia rakennettiin vuosina 1914 - 1917 siksi, että Venäjä, johon Suomi vielä silloin kuului, pelkäsi, että saksalaiset hyökkäävät Suomen kautta Pietariin, nykyiseen Leningradiin.

Maxin kohdalla oli telttakylä, jossa vallien rakentajat asuivat. Rakennustöitä johti venäläinen rakennusinsinööri. Hänen nimensä oli Engalitcheff. Hän asui leppävaaralaisessa huvilassa, joka sijaitsi siinä, missä Kehä 1 ylittää rautatien. Vaikka ei niitä käytetty muuta kuin Nupukivenkalliolla.

V A L L I T

Espoon seudun rikkaasta historiasta ja muinaisuudesta on säilynyt jälkipolville lukuisia maastossa olevia muinaismuistoja. Kun olet tutkimassa näitä, niin sinun on hyvä muistaa, että ne ovat lailla rauhoitettuja ja niihin kajoaminen on ehdottomasti kielletty. Jos kumminkin havaitset jotain ilkeiden jälkiä, ota yhteys Espoon kaupunginmuseoon tai museovirastoon.

Ensimmäisen maailmansodan linnoituslaitteet

Helsingin ja sen lähiseutujen linnoituslaitteet rakennettiin vuosina 1914 - 1917 osana laajaa suunnitelmaa, jonka oli tarkoitus suojata Venäjän silloista pääkaupunkia Pietaria. Sillä Venäjän tappiot Tshushimaan salmella ja Suomenlahden huono kunto antoivat aiheen epäillä, että maailmanpoliittisen tilanteen kiristyessä saksalaiset yrittäisivät nousta maihin Suomessa ja sieltä käsin uhata Pietaria.

Vuonna 1907 haluttiin rakentaa Suomenlahden kapeimmalle kohdalle, Tallinna-Porkkala linjalle linnoitusjärjestelmä ja siihen liittyen viivytysasemia muualle Suomeen. Viaporin vanhalla linnoituksella oli keskeinen sija laivastotukikohtana ja sen suojaksi tuli rakentaa linnoitusketju, joka kiertäisi kaupungin ja jatkuisi Helsingin ja Espoon edustan saarille.

Linnoitustyöt aloitettiin vuonna 1914 ja vuonna 1915 niitä tehtiin Espoon puolella. Rakennustyöt lopetettiin vuonna 1917. Rakennustöitä johti sotilasinsinööri, ruhtinas Engalitcheff. Ruhtinas asui Leppävaarassa huvilassa, suurimpiirtein siinä kohtaa, missä Kehä 1-tie ylittää junaradan. Ruhtinaan talo on jo purettu.

Siihen aikaan rakennustöihin osallistui aika pelottavan näköistä porukkaa. Eihän silloin ollut vielä televisiotakaan. Rakentamassa oli esimerkiksi kiinalaisia, kirgiisejä, tataareja ja muita.

Vallityömaalla sattui useasti aika pahoja onnettomuuksia. Siihen aikaan ei oltu vielä totuttu dynamiittiin. Räjähdeet olivatkin ihan uusia Suomessa. Valleja rakennettiin myös työkaluilla, jotka olivat hyvin alkeellisia. Voit kuvitella, että itse olet vallinrakentaja. Mieti kuinka raskasta on rakentaa syviä juoksuhautoja ja ampumakorokkeita.

Maarintaman linnoituslaitteita alettiin rakentaa erilleen yhdeksi vyöhykkeeksi nk. hajautetun järjestelmän mukaan, jonka tarkoituksena oli saada vihollisen tykistötuli hajaantumaan ja siten vähentää sen tehoa. Maalinnoitus Helsingissä oli ensimmäisiä tämänlaisen periaatteen sovellutuksia maailmassa. Linnoituslaitteita sijoitettiin jollekin korkealle kukkulalle. Eri osien väleillä oli tykkiteitä ja etulinjan pesäkkeiden väleillä oli yhdysautoja.

Maalinnoitus Helsingissä ei koskaan tullut valmiiksi ja sitä käytettiin tositalanteessa 11.4.1918, jolloin Helsingin seudulle etenevät saksalaiset valtasivat lyhyen tappelun jälkeen Leppävaaran Nupukivenkallioilla olevan tukikohdan. Seuraavana päivänä saksalaiset etenivät Leppävaarasta kohti Helsinkiä.

Vallit nyt

Nykyisin vallit ovat rappeutuneita, risujen ja kasvillisuuden peittämiä "kuoppia". Espoon kaupungilla on jo yli kymmenen vuotta vanha suunnitelma, että vallien ympäristöön rakennettaisiin puisto. Suunnitelman mukaan puistossa olisi erilaisia leikkipaikkoja, penkkejä, polkuja, istutuksia jne. Alue on kuitenkin vielä luonnontilassa. Eikä mitään vielä ole rakennettu.

Valleilla on todella hyvä tutkia kaikenlaisia kasveja, jo harvinaiseksi käyneitäkin kuten kissankäpälää.

Sinä voit itse mennä katselemaan valleja, mutta muista varovaisuus. Jos et itse tiedä missä valleja on ja olisit innostunut käymään valleilla, niin mene vaikkapa Nupukivenkallioille, jotka sijaitsevat suunnilleen Veräjätien koulun ja Vallivaaran koulun takana.

Kun olet käynyt tutkimassa valleja, voit kirjoittaa huomioistasi jonkunlaisen pikku kertomuksen. Voit myös pyytää opettajaltasi, että menisitte retkelle valleille. Jos saisitte jonkun oppaaksi, joka osaisi kertoa valleista, niin voisit myöskin sen perusteella tehdä kertomuksen.

Jos esimerkiksi joku kaverisi, tuttavasi tai sukulaisesi haluaa kuulla jotain Espoon historiasta ja olet kirjoittanut kertomuksesi, niin varmasti muistat aika hyvin kaikenlaista valleista ja voit kertoa joitain juttuja.

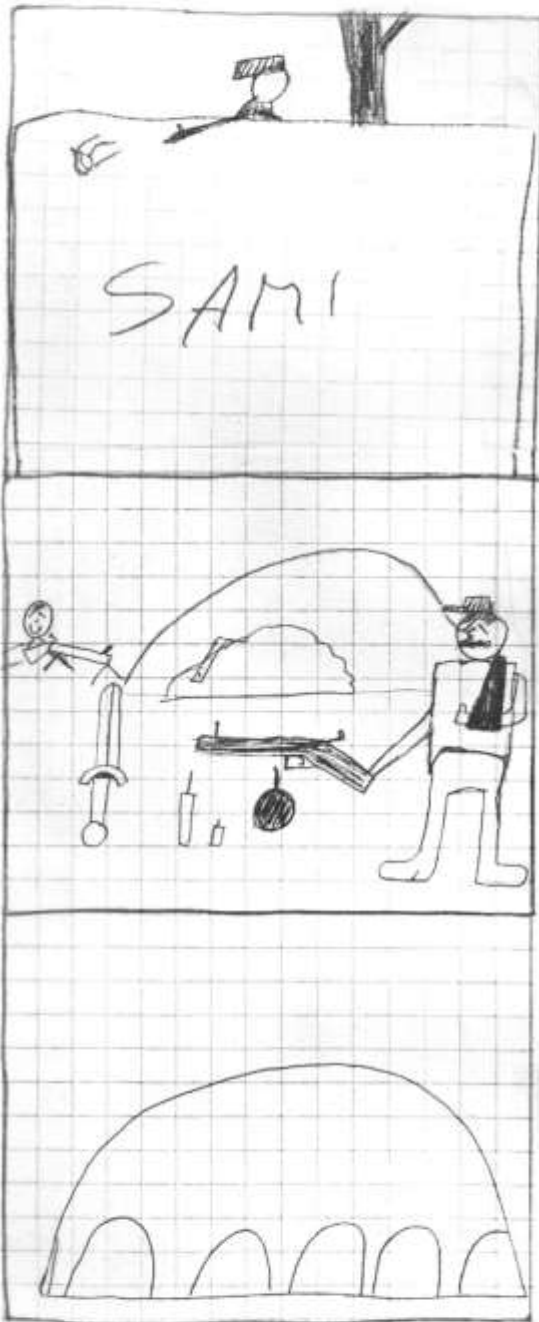
Hauskaa tutkimusmatkaa sinulle ja kaverillesi!

Vallit

Lena **H**avia

LEPPÄVAARAN LINNOITUKSET

SELOSTUS

Sotamies koittaa ampua tarkkuutta lehteen ja osui lehteen.

SELOSTUS

Mies laittaa pyssyn, pommin, dynamiitin, miekan ja papaatin maahan.

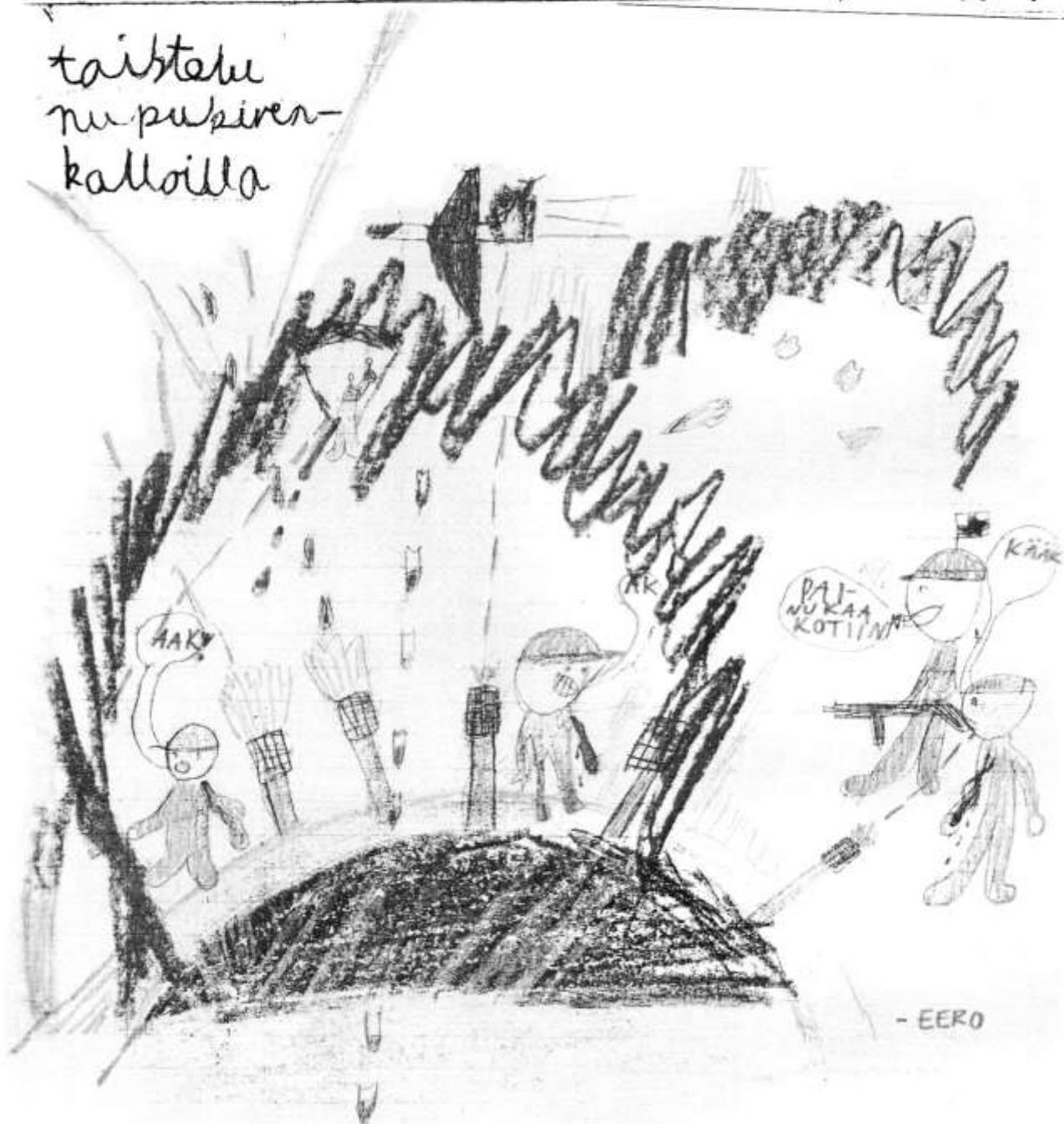
SELOSTUS

Tässä on vanhanaikainen punkkeri luvulta 1914 Kehä I-tien varressa.

Leppävaarassa on hyvin säilyneitä linnoitusrakennelmien osia ensimmäisen maailmansodan ajoilta. Linnoituksia rakennettiin vuosina 1914 - 1917 siksi, että Venäjä, johon Suomi vielä silloin kuului, pelkäsi, että saksalaiset hyökkäävät Suomen kautta Pietariin.

SOTA 1914-1917

taistelu
ruusukivien-
kallolla

- EERO

ARMY

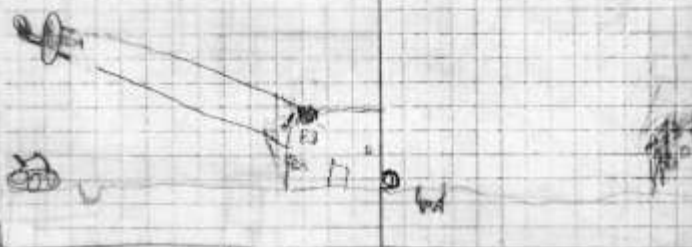
TELOTUS SEWA

LOPP
YHAK!

sota

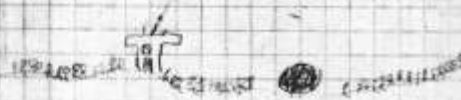
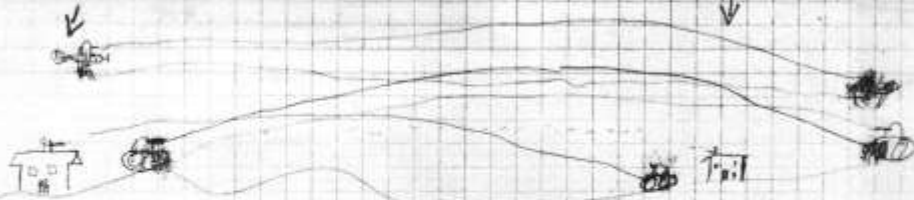

KUOLET

HEH HEH HEH HEH

SU OMAISET

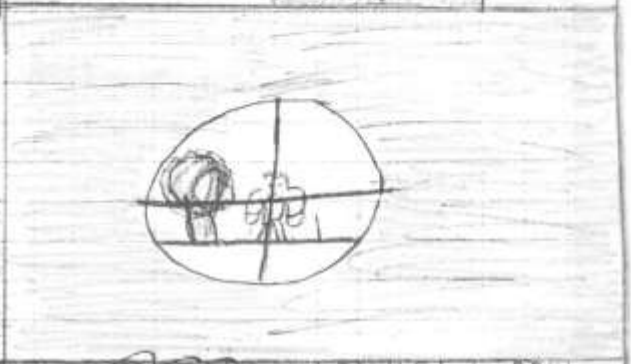
SAKUT

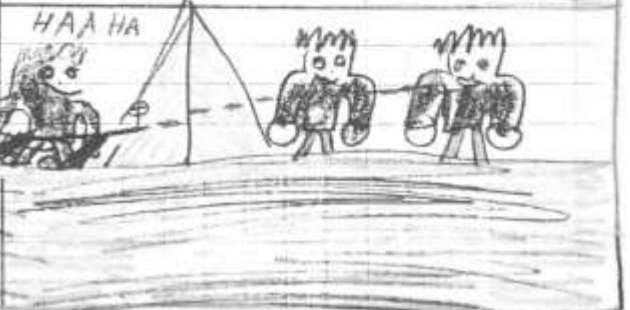
SAKUT UNOHTAVAT JOTAIN

TAISTELU NUPUKIVEN KALLIOILLA¹

TULTA

NUPUKIVEN TAISTELU

Tämä taistelu
kertoo hyökäyksestä

LINNOITUS TYÖT ON
VALMIT:

TAISTELU ALKAA:

SAKUT
HUOMASIVAT:

SAKUT
LANNISTUVAT:

TAISTELUN
LOPPUTUA:

TAISTELUN LOPPUTUA
SUOMALAISET
KORJASIVAT
SAKSALAISTEN RAADOT

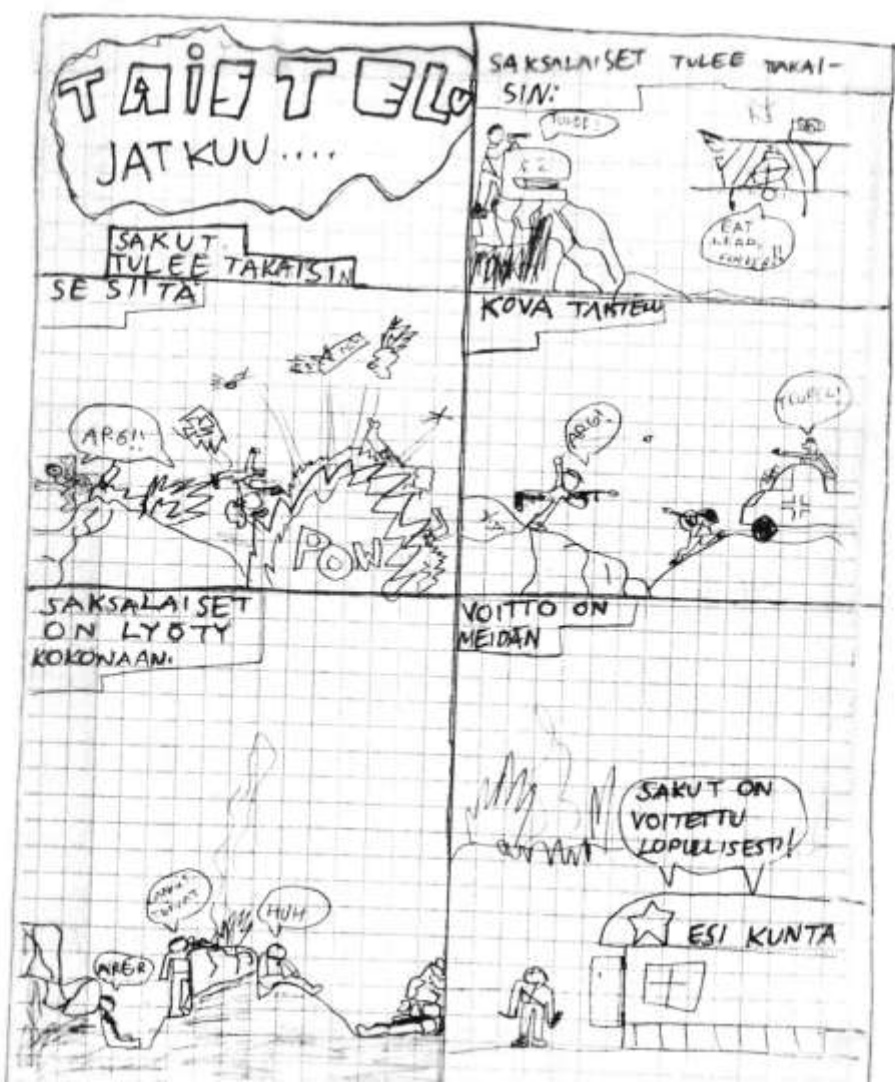
MUUTAMA KYM-
MEN SAKSALAI-
NEN PÄÄSI PA-
KOOKON SEN
JALKEEN...

TAISTELU OLI
RAAKA MUTTA
Ei KAATUNUT
MIEHIÄ KUN 8.

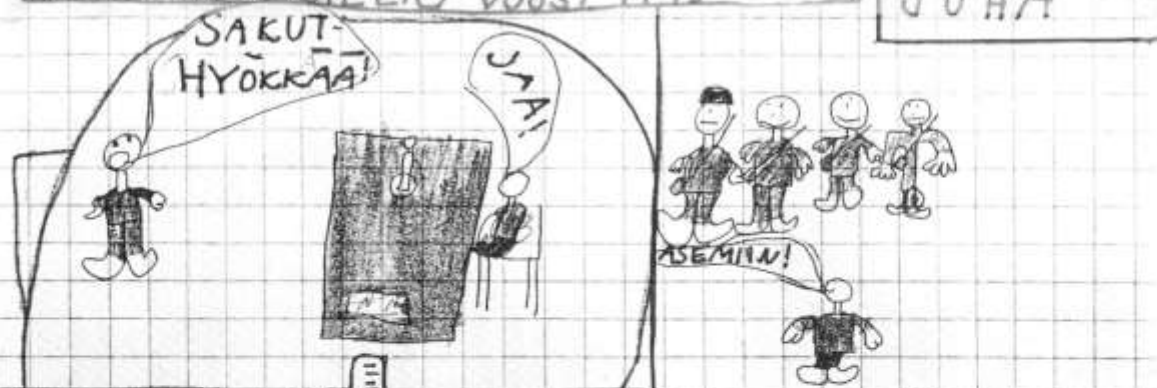
KAATUNEITA
KUNNIOITTAEN
KENRAALI

A.J. PARRANKASW

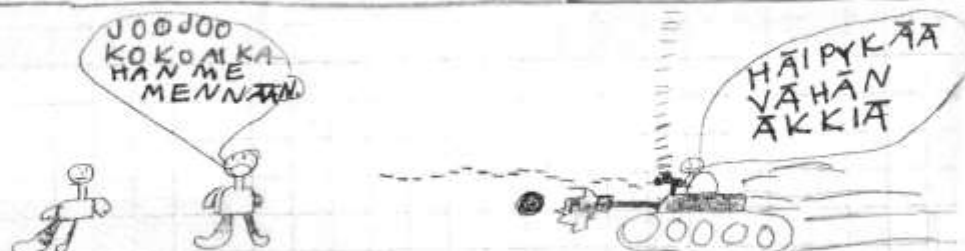
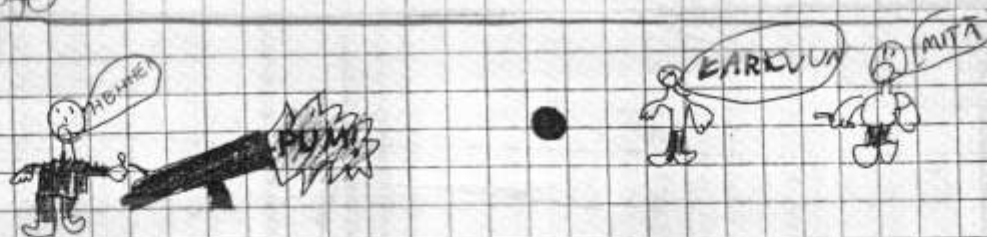
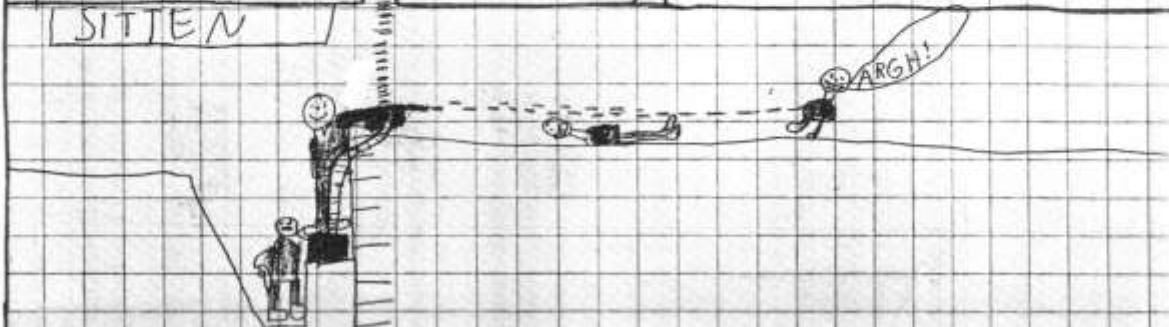

NUPUKIVENKALLIO VUOSI 1915

JUHA

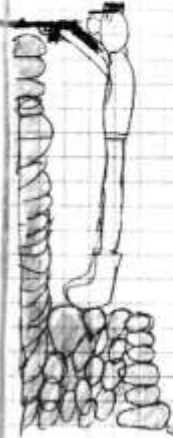
SITTEEN

Sota

Jussi

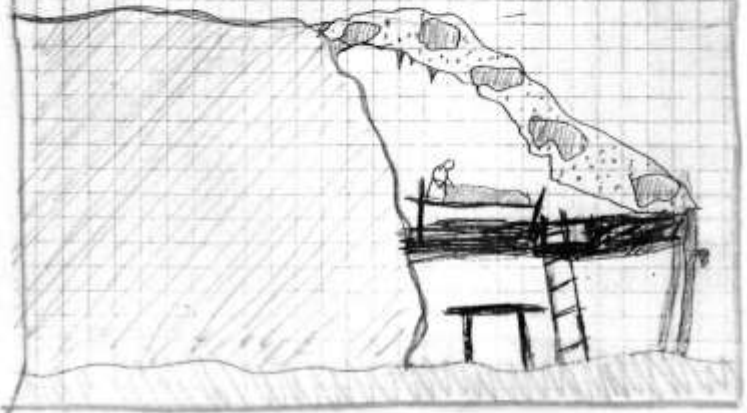

Luokkasuvelaudat
suvia, ettei
ammukset osuisi
tehtiin korkeaksi
ta etta pystyt-
tiin ampumaan
vihollista.

Pommit ei
pysyivät
välttämättä.
Min paken-
naan.

Pommivahastoja, saloja ja ralle-
ja tekivät kunnalaiset. Kunnalaiset
sivät samakkoita ja juuria.

Sotilaat nukkuivat tuovassa
kunnaseissa ja telttoissa.

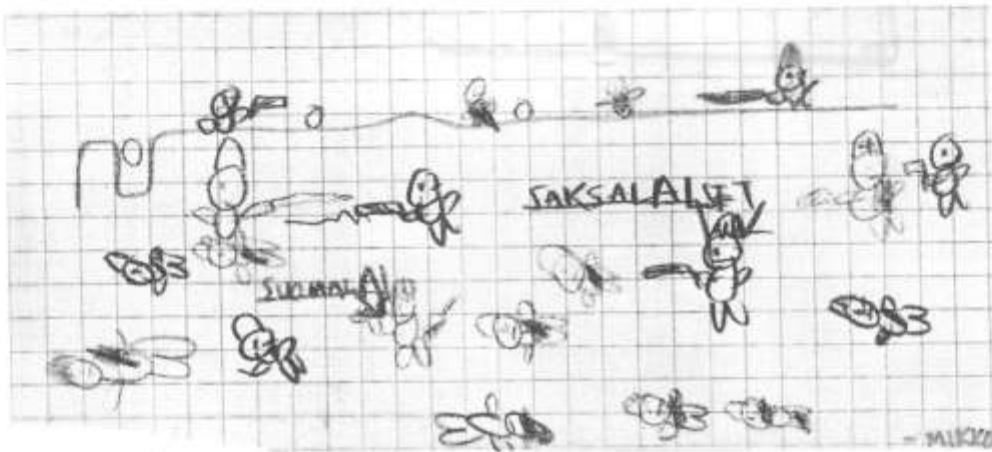

KAPTEENI

- No niin, minä olen kapteeni.
- Ahaa, tuolta tulee saksalaisia.
- Hyökätkää miehet, nyt me tuhoamme saksalaiset!
- Tykit valmiiksi!

Minä ja ystäväni johdamme hyökkäystä.

- Voi vitsi, saksalaiset ovat tuhonneet meidän miehet!
- Eih, nyt ne ampuivat minua, nyt minä kuolen.

SOTA VALLEILLA

Oli aamu. Väapeli Heiskanen, jota monet kutsuivat Heiskaksi, piti aamuraportin siitä, miten saksalaisten hyökkäys Helsinkiin voitaisiin estää. Samaan aikaan Heiskalle tuli sähkö. Sen luettuaan hän ilmoitti:

- Meille tulee uusi sotilas Urho kello yhdeksän aamulla.

Tämän sanottuaan väapeli poistui.

Yhdeksältä Urho tuli jeepillään valleille. Väapeli otti hänet vastaan ja selitti tilanteen juurta jaksain. Ulos tukikohdasta päästyään kuului huuto: Saksalaiset hyökkäävät! Urho otti jalat alleen ja meni jeepinsä alle piiloon. Hän tiesi, että kyseessä oli ilmahyökkäys.

Hyökkäyksen loputtua väapeli kehui Urhoa suorituksesta ja sanoi, että tuollaisia miehiä armeijassa tarvitaan, jotka ovat ilmahyökkäyksen aikana korjaamassa autoa.

- Saat tästä kyllä kunniamaininnan, jatka samaan malliin!

Urho oli tyytyväinen ja ajatteli, että hänen tuuriaan tarvitaan vielä monta kertaa. Taistelu jatkui tuota pikaa. Urho meni virittämään tykkiä, mutta pisti tykin väärin päin sillä seurauksella, että tykki laukesi suoraan päin tukikohtaa.

Väapeli tuli ulos pikimustana ähkyen ja puhkuen. Väapelin käsitys Urpoon taisi hitusen muuttua. Ei ihme, vaan mitä arvelette.

Taistelu jatkui. Tankit jylläsivät pitkin peltoja. Urho lähti ottamaan yhtä tankkia kiinni ja vangiksihan Urho lopulta joutui.

No saksalaisten vankilat olivat tunkkaisia ja varustus seuraavanlainen: pesufati, saippua ja peti. Urho vuoli puukolla saippuasta pyssyn.

Noin tuntia myöhemmin tuli Urholle tuttuja vieraita. Väapeli oli saanut itsensä keplotelluksi sisälle tyrmiin. Väapeli sanoi:

- En ehdi nyt selittämään, mutta oletko muuten mietinyt pakokeinoa?

Urhopa oli. Väapeli pyysi Urhoa näyttämään pyssynsä ja ihmetteli miksi se oli niin pieni. Urho tuijotti väapeliä oudon näköisenä:

- Täytyyhän minun kätenikin jollain pestä.

- No, joopa joo, väapeli myönsi.

Urho sai uuden saippuan. Tällä kertaa hän yritti olla pesemättä käsiään, jotta pyssytempu onnistuisi.

Ja onnistuihan se. Urho pakeni vankilasta, mutta valleille päästyään sota oli ohi ja sotilaat saivat lähtöpassin koteihinsa. Nykyään vallit ovat kiinnostava nähtävyyshanke.

Leppävaara-seura ry

Leppävaara-seura on puolueista riippumaton kaupunginosayhdistys, joka toimii leppävaaralaisten etujen puolesta niin pienissä kuin suurissakin kysymyksissä. Se kuuluu jäsenenä Espoon Kotiseutuyhdistysten liittoon (EKYL).

Miten seura toimii?

Leppävaara-seura toimii asukkaiden yhdyssiteenä asumisviihtyvyyden ja paikallisen omaleimaisuuden luomiseksi. Sen keskeisiä toimintamuotoja ovat Leppävaaraa koskevien suunnitelmien seuranta, kannanotot ajankohtaisiin päätöksiin, aloitteiden teko, erilaisten tapahtumien ja kokousten järjestäminen ja kotiseutujulkaisujen toimittaminen.

Leppävaara-seura on perustettu elokuussa 1987. Toimintansa kuluessa se on mm. tehnyt työtä uimahallin takaisen metsän suojelemiseksi rakentamiselta, järjestänyt toritoimintaa Läkkitorilla, vaikuttanut Espoon liikunta- paikkasuunnitelmaan jne.

Liity jäseneksi!

Voit liittyä jäseneksi maksamalla seuran jäsenmaksun tilille HSSP/Leppävaara nro 400249-41219. Jäsenmaksut ovat 20 mk/hlö, 5 mk/koululainen ja 200 mk/kannatusjäsen.

Tule mukaan vaikuttamaan oman asuinalueesi asioihin ja liity Leppävaara-seuraan!